

FORMAREA
PRE- ȘI POSTUNIVERSITARĂ
ÎN DOMENIUL FTIZIOPNEUMOLOGIEI:
SITUAȚIA ACTUALĂ

Constantin IAVORSCHI¹, Nicolae NALIVAICO²,

¹IP Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie

Nicolae Testemițanu,

²IMSP Institutul de Ftiziopneumologie Chiril Draganiuc

Summary

Formation of pre- and postuniversity area phtysiopneumology: the current situation

Nowadays, the up-to-date society requires high level of health services and medical care. And the requirements towards medical diagnostics, especially through medical conditions insurance, increase constantly. Thereat, strengthening the professional staff's potential and the innovative ways in Phtysiopneumology study development are very important and up-to-date. The aim: To determine tuberculosis' (TB) place and show the professional staff's training peculiarities in Phthysipneumology in modernizing healthcare and education reform in the Republic of Moldova. The focus is on the Department of Pneumophtysiology of the State University of Medicine and Pharmacy „Nicolae Testemitanu”. In the article it is presented the TB epidemiology nowadays and it's analysis. Well shown are the questions related to the staff's pre- and postgraduate training, in preparing students in „Phtysiopulmonology”, area „Tuberculosis”. It is shown that the professional staff's study is being performed according to the international and national strategies in combating tuberculosis, to medical sciences, and respecting the Ministry of Health recommendations. The aim of the Department of „Pneumophtysiology” remains to be the medical staff development and it's optimization in combating tuberculosis.

Keywords: tuberculosis, epidemiological indices, phtysiopulmonology study, department

Резюме

До- и последипломное образование по фтизиопульмонологии: современное состояние проблемы

В настоящее время в современном обществе предъявляются высокие требования к качеству медицинской помощи. А требования к врачебному диагнозу, особенно в условиях страховой медицины, постоянно возрастают. В связи с чем, укрепление профессионального кадрового потенциала, проблемы и инновационные пути развития фтизиопульмонологического образования весьма значимы и актуальны. Цель исследования – обозначить бремя туберкулеза (ТБ) и показать особенности подготовки специалистов по фтизиопульмонологии в условиях модернизации здравоохранения и реформ образования в Республике Молдова. Объектом исследования явилась кафедра Пневмофтизиологии Государственного университета медицины и фармации “Н. Тестемитану”. В данной статье представлена эпидемиология современного ТБ и её оценка. Освещен круг вопросов, связанных с до- и последипломной подготовкой студентов и специалистов по дисциплине “Фтизиопульмонология”, раздел “Туберкулез”. Показано, что профессиональное обучение кадров проводится в свете Международных и Национальных Стратегий борьбы с ТБ, государственных заданий и образовательных платформ медицинской науки и Министерства здравоохранения страны. Развитие кадровых ресурсов и его оптимизация в сфере борьбы с ТБ остается главной задачей кафедры “Пневмофтизиология”.

Ключевые слова: туберкулез, эпидемиологические показатели, фтизиопульмонологическое образование, кафедра

Introducere

Printre cele mai actuale componente relevante ale medicinei interne moderne, Ftiziopneumologia și Serviciile de asistență medicală integrate ocupă un loc deosebit de important în combaterea tuberculozei (TB). Măsurile de combatere a TB necesită o largă diversitate de activități privind prevenirea, depistarea la timp, diagnosticarea și tratamentul bolii, monitorizarea grupelor de risc, evaluarea situației epidemiologice. Succesul organizării și desfășurării activităților de control al TB depinde în mare măsură de eficacitatea realizării și aplicării acestora, de monitorizarea în toate direcțiile mai importante.

Desigur, o țară cu o incidență destul de înaltă a TB are nevoie de un serviciu eficient de combatere a acestei maladii, serviciu ce cooperează cu organizațiile internaționale și se îmbogățește cu noi tehnologii inovatoare. Aspecte importante ale dezvoltării ramurii sunt pregătirea și formarea cadrelor, dezvoltarea nu numai interdepartamentală, ci și interacțiunea interdisciplinară a ftiziopneumologiei cu alte domenii ale medicinei.

De asemenea, trebuie remarcat faptul că, în etapa actuală, sunt caracteristice fluxul informațional tot mai mare și cerințele crescânde față de competența medicală profesională. Prin urmare, componentele-cheie ale învățământului postuniversitar ar trebui să fie adaptarea și formarea profesională continuă a specialiștilor, prin perfecționări generale și tematice, prin flexibilitatea procesului de pregătire a cadrelor medicale.

Scopul studiului a fost de a elucida povara TB ca o problemă de sănătate și socioeconomică. Să acordăm atenție particularităților formării specialiștilor în domeniul ftiziopneumologiei și

optimizării acestui proces în condițiile modernizării sistemului sănătății publice și ale reformelor învățământului în Republica Moldova.

Material și metode

Este prezentată o caracteristică complexă și o evaluare integrală a situației epidemiologice privind tuberculoza în Republica Moldova. Au fost analizate problemele procesului de studii în domeniul ftizio-pneumologiei și organizarea pregătirii postuniversitare a tinerilor absolvenți ai Universității de Medicină, precum și formarea profesională la disciplina *Ftizio-pneumologie*, compartimentul *Tuberculoza*.

De asemenea, a fost evaluată practica pedagogică pentru recalificarea medicilor-ftizio-pneumologi, care acordă asistența medicală antituberculoasă populației din republică. În prezent, la Catedra *Pneumoftiziologie*, în rezidentură își fac studiile 11 persoane, în doctorantură – 4. În fiecare an, la ciclurile de perfecționare sunt pregătiți 91 de medici-ftizio-pneumologi. Problemele actuale ale ftizio-pneumologiei sunt predate și medicilor de familie.

Obiectul studiului a fost Catedra *Ftizio-pneumologie* de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie *Nicolae Testemițanu*. Baza studiului au constituit-o Institutul de Ftizio-pneumologie *Chiril Draganiuc* și Spitalul Municipal de Pneumoftiziologie din Chișinău.

Rezultate și discuții

Conform estimărilor OMS, Republica Moldova se află printre cele 18 țări cu cea mai mare povară a TB în regiunea europeană. Situația epidemiologică nefavorabilă este asociată problemelor socioeconomice. Evaluarea proprie a indicatorilor epidemiologici ai TB în anii 2012–2014 a relevat următoarea dinamică: incidența tuberculozei în populația adultă a fost de 107,7 în 2012, de 102,2 în 2013, de 92,6 în 2014 la 100 mii populație. La copiii de 0–17 ani, acest indicator în anii respectivi a constituit 22,4; 21,5; 18,5 la 100 mii copii. Ponderea baciliferilor în rândul pacienților adulți nou-diagnosticați (prin microscopie) a fost de 39,5%; 35,6%; 35,7%. Proporția pacienților cu TB pulmonară forme destructive – 37,5%; 37,2%; 36,9%. TB MDR primară a fost înregistrată la 26,3% bolnavi. Mortalitatea de TB: în 2012 – 14,4 cazuri; în 2013 – 11,1, în 2014 – 11,8 la 100 mii locuitori.

Evaluarea indicatorilor epidemiologici principali a relevat că, în conformitate cu obiectivele Strategiei internaționale *Stop TB*, Programul Național de control al tuberculozei, planul complex de activități integrate în controlul TB a permis stoparea acestor indicatori și reducerea și stabilizarea acestora în ultimii cinci ani. Un efect pozitiv considerabil asupra situației epidemiologice în TB l-au avut perfecționarea și op-

timizarea managementului serviciului de ftizio-pneumologie și recunoașterea controlului TB în politica statului drept o problemă prioritară.

În prezent, obiectivul strategic este realizarea activităților de control al TB în cadrul noii strategii a OMS *STOP epidemiei TB* în perioada de după 2015. Iată de ce problemele actuale care stau în fața serviciului de ftizio-pneumologie impun soluții inovatoare, inclusiv în domeniul formării profesionale a medicilor-ftizio-pneumologi.

Integrarea sistemului de învățământ medical în sistemul european al învățământului a schimbat paradigma instruirii medicilor. Este evident că, în condițiile actuale, un rol deosebit de important îl are abordarea complexă în învățământul medical, deoarece un profesor-medic are scopul nu numai să transmită cunoștințele sale studentului, să-l învețe metodologia și un anumit algoritm de acțiuni, ci și să dezvolte în el capacitatea de a comunica cu pacientul, de a lua decizii independente, capacitatea și disponibilitatea de a efectua măsuri preventive, terapeutice și de diagnosticare a tuberculozei de diversă localizare.

Tranziția la tehnologiile informativ-comunicative moderne de predare, combinația rezonabilă cu metodele tradiționale sporesc interesul studenților față de disciplina *Ftizio-pneumologie*. Lucrul de sine stătător asupra fișei de observație, de formare educațională și pregătirea prezentării pot îmbunătăți nivelul de dezvoltare și de competitivitate profesională.

La Catedra *Pneumoftiziologie* studenții, începând cu anul IV, realizează teza de diplomă conform modulului *Pneumoftiziologie*. În prezent, specificul predării disciplinei *Ftizio-pneumologie* în cadrul învățământului postuniversitar este determinat de o serie de factori. Aceștia sunt diferite tipuri de instituții medicale (asistența medicală de ambulatoriu, staționare de ftizio-pneumologie, centre de reabilitare pentru copii), deci și particularitățile de activitate a medicului-ftizio-pneumolog sunt fundamentale diferite. Localizarea poliorganică a procesului tuberculos (sistemele respirator, osteoarticular, urogenital, nervos central, limfatic etc.) favorizează necesitatea de a pregăti și a antrena în activitatea antituberculoasă specialiști relevanți. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că factorul principal în pregătirea programelor, curriculumului, formelor de specializare și perfecționare sunt cerințele practice de sănătate publică și platforma educațională a științei medicale, bazate pe experiența internațională.

În structura programelor de rezidențiat și de formare profesională postuniversitară a medicilor-ftizio-pneumologi sunt luate în considerație reali-

zările moderne ale științei în domeniul prevenirii, depistării, diagnosticării, tratamentului și reabilitării pacienților cu TB. Recunoscând importanța standardelor medicale în domeniul sistemului sănătății, inclusiv în ftiziopneumologie, considerăm că medicii ar trebui să fie familiarizați cu tendințele moderne, numite „predictive” („preventive and personalized medicine”).

Tuberculoza este o boală socială gravă, în care pacientul și medicul-ftiziopneumolog cooperează timp îndelungat unul cu altul, uneori timp de mai mulți ani. Trebuie de luat în considerație faptul că persoana cu TB este nu numai un pacient care are nevoie de îngrijire medicală, ci și o sursă de infecție, care este un pericol pentru alte persoane. Specialitatea de medic-ftiziopneumolog diferă de toate celelalte prin necesitatea permanentă a unui control asupra aderării, cooperării active nu numai cu însuși pacientul, ci și cu familia lui.

Acest lucru este complicat de faptul că printre pacienții cu TB există o proporție mare de persoane nefavorabile din punct de vedere social, cu o complianță redusă, care au nevoie de susținere psihologică și socială. Conduita competentă psihologică a tratamentului antituberculos, scopul căreia îl constituie obiectivele de stabilizare a stării emoționale a pacientului și de fortificare a resurselor lui psihologice, devine tot mai actuală și are o semnificație practică majoră.

O categorie deosebită de pacienți sunt cei cu TB asociată cu infecția HIV, diabet, cancer pulmonar. În acest context, activitățile medicului-ftiziopneumolog se desfășoară în colaborare tot mai strânsă cu specialiști din diferite domenii conexe de medicină, psihologie și sociologie.

Coexistența bolilor etiologic comune sau de altă etiologie și a factorilor patogenici cu procesul patologic de bază, interacțiunea lor este definită ca *comorbiditate*. Actualmente, în programele educaționale, acestor probleme li se acordă o deosebită atenție. Cu fiecare an, tangențele dintre serviciul de ftiziopneumologie și alte domenii ale sistemului sănătății sunt tot mai frecvente. Interacțiunea activă și eficientă cu medicii-oncologi, infecționiști, radiologi, geneticieni dă rezultate bune.

Caracterizând instruirea postuniversitară modernă a medicilor-ftiziopneumologi în contextul celor expuse mai sus, ar fi rațional să fie menționată

necesitatea de a încadra în acest proces important și foarte complicat și profesorii-medici de alte specialități.

Variatatea bolilor respiratorii specifice și a celor nespecifice necesită o abordare multidisciplinară în formarea profesională a cadrelor medicale. Printre aspectele metodologice ale predării ftiziopneumologiei, un loc deosebit îl are diagnosticul radiologic al patologiei pulmonare.

Tot mai frecvent atestăm un interes deosebit al medicilor-ftiziopneumologi față de metodele radiologice contemporane, care permit optimizarea procesului de diagnosticare și a diagnosticului diferențiat autentic al tuberculozei, al tumorilor și al altor procese patologice.

Cunoașterea tehnologiilor moderne de imagistică în radiologia toracică, capacitatea profesională a medicilor-cliniciști de a evalua corect semiologia radiologică sunt deosebit de importante în condițiile epidemiologiei și patomorfozei actuale a TB și a bolilor bronhopulmonare nespecifice.

Concluzie

Materialele prezentate demonstrează faptul că situația epidemiologică actuală privind TB și noile direcții ale managementului controlului TB se află în centrul atenției nu numai a sistemului de sănătate și a instituțiilor științifico-practice de specialitate, ci și a Catedrei *Pneumoftiziologie* a Universității de Stat de Medicină și Farmacie *N. Testemițanu*.

Teza de licență și perioada limitată de formare profesională la ciclurile de perfecționare tematică a medicilor, în condițiile actuale ale unui volum mare de informații obținute, necesită o competență și o calificare pedagogică înaltă a profesorilor. Aspectele abordate sunt foarte relevante și pot contribui la optimizarea în continuare a învățământului pre- și postuniversitar, în condițiile reformelor sistemului sănătății din Republica Moldova și în situația epidemiologică complicată privind tuberculoza.

Prezentat la 03.01.2017

Constantin Iavorschi, dr. hab. în șt. med.,
prof. cercet.,
șef Catedră *Pneumoftiziologie*,
IP USMF *N. Testemițanu*,
Chișinău, str. Grenoble, 147, tel.: 079131073
E-mail: ciavorschi@gmail.com